OBČANOM, HIŠNIM SVETOM, DELOVNIM ORGANIZACIJAM, DRUŠTVOM, ŠOLAM!

22. aprila zavihajmo rokave!

Kljub letošnji mili zimi kaže naša Ljubljana sliko ne preveč spodobnega mesta. Po ulicah in cestah, parkih in zelenicah, dvoriščih in vrtovih se je nabralo veliko smeti in nesnage.

Očistimo torej Ljubljano in iz nje naredimo spet belo mesto!

Komunalni delavci bodo storili vse, kar je treba na mestnih javnih površinah. Oprali bodo ceste, uredili zelenice in javne parke, zakrpali in pobarvali ceste. Zavedati pa se moramo, da nam prav vsega ne bodo uredili drugi!

ZATO BOMO MORALI, KOT VSAKO LETO, POPRIJETI ZA DELO TUDI SAMI IN OČISTITI SVOJE NEPOSREDNO OKOLJE.

občani, delavci in mladi bomo s to akcijo, ki bi jo morali ponavljati skozi vse leto, napravili svoje bivanje in delo prijetnejše in boljše. Naj bo tudi to odraz našega boljšega in spoštljivejšega odnosa do našega naravnega in grajenega okolja nasploh.

Osrednja akcija v naši občini bo v soboto 22. aprila!

Želimo vam uspešno delo za lepšo, pomladno podobo našega mesta!

Delovna akcija na šolskem igrišču

Naša šola je že stara. Potrebna je obnovitve.

Na šoli so se tovarišice odločile, da bodo organizirale delovno akcijo. Prosile so naše starše za pomoč. Veliko staršev je že pomagalo. Prva delovna akcija je bila 18. marca letos. Začeli so obnavljati ograjo okrog igrišča. Postavili so že nekaj stebrov. Z mešalcem so mešali malto za temelje. Tovarišice so poskrbele za malico. Potrebno je še veliko dela: prebarvati učilnice, obnoviti fasado in urediti igrišče.

Zelo se veselimo obnovljene šole, saj se bomo v njej bolj počutili.

Osnovna šola 12. SNOUB Lavrica
Martina Lindič

Delovna akcija staršev

V soboto 18. marca je na igrišču šole Lavrica potekala delovna akcija. Naši starši so urejali okolico šole.

Podrli so staro ograjo, naredili novo škarpo. Na njo bodo napeli mrežo. Podrli so stara že dotrajana igrala. Iz njih bodo poskušali narediti nova.

Ko smo v ponedeljek prišli v šolo, smo bili ponosni na delo svojih staršev. Vsak dan sta po dva starša nadaljevala delo.

Ko bo prvi del akcije, ureditev igrišča in ograje končan, bodo starši pomagali tudi pri beljenju sten in čiščenju po beljenju. Na starše smo lahko ponosni, ker vidimo, da se nanje lahko zanesemo.

Veseli in srečni smo, da živimo v takšni KS in med dela-voljnimi krajani.

Osnovna šola XII. SNOUB Lavrica
Dunja Ferjan, 3. r.

Čisto okolje – naša želja in zahteva

Narava je vedno bolj onesnažena. Zato smo učenci pripravili sestanek o varstvu okolja in nanj povabili goste. Komaj sem čakal, da bo razredna ura. Pripravili smo mize.

Vstopili so gosti: predstavnika KS Notranje Gorice-Plešivica in predstavnici patronata IB Elektroprojekt. Zapeli smo pesem, kako je gozd onesnažen. Po pesmi smo začeli s sestankom. Predsednik razreda jih je pozdravil, se predstavil ter dal besedo Damjanu, ki je prebral dnevni red: prva točka je bila: »Zelene straže, druga točka: naši predlogi in pripombe, tretja točka pa razno. Začeli smo s prvo točko. Pred šolo smo posadili lipo. Pred šolo v Jamo in v park pred trgovino smo postavili table z napisom: ŽELIMO ČISTO NARAVO PIONIRJI.

Prešli smo na drugo točko. Pritoževali smo se nad avtomobili, ki vozijo čez šolsko dvorišče, ko se igramo. Ko hodimo v Jamo k telovadbi, imamo vse prašne čevlje zaradi pepela, ki leži na poti. Tovornjaki obračajo na poti in na zelenici, da vse razrijejo. V parku pred trgovino pa vozniki zapeljejo kar v senco pod drevesa. Prešli smo na tretjo točko. Damjan je dal besedo gostom. Bili smo čisto tiho in čakali, kdo od gostov se bo javil k razgovoru.

Javil se je predstavnik KS. Bil je navdušen nad nami in nas vzpodbujal, da delamo naprej in varujemo naravo. Navdušena je bila tudi predstavnica Elektroprojekta. Potem so odšli.

Bili smo zadovoljni s sestankom in svojimi predlogi.

OŠ Notranje Gorice
Jure Stopinšek, 4. c. r.

pobude, predlogi, razmišljanja Sveta za turizem

Ocenjevali bomo vse krajevne skupnosti

V svetu za pospeševanje turizma menimo, da bo poglavitna akcija našega dela tudi v tem letu že utečena akcija »videza in urejenosti bivalnega okolja«. Torej, kar z besedo na dan! Tudi v tem letu, tokrat že petič bomo podeljevali najboljšim Blagajane, tistim, ki jim urejenost okolja ni mar pa Barjanske osate.

Tudi v tem letu ne bomo čakali na prijave posameznih KS, TD pri KK SZDL ali kogarkoli že. Enostavno bomo okrepili vrstne komisije in se lotili dela od začetka do konca. **Ocenjevali bomo torej vse krajevne skupnosti.** Res bo to za nas velik zalogaj in morda ga ne bomo zmogli, pa bomo o tem natančneje poročali ob koncu leta. Ker pa smo po svoji naravi prav vsi idealisti in še trmasti povrhu, smo se torej odločili, da bomo akcijo izpeljali do konca.

S tem pristopom bomo morda lahko podelili osate tudi tistim KS, ki so se vztrajno skrivale in hotele zatajiti tudi kakšno nepravilnost, morda bodo sprejele Blagajane tiste KS, ki se na razpis niso še nikdar prijavile, pa imajo vzorno urejeno okolico. Teh »morda« bo še precej. Važno je torej, **da bo akcija za vse enaka!**

V svetu se zavedamo, da naloga ne bo lahka, pa se je bomo vseeno lotili. O samem obisku vas bomo predhodno obvestili. Bodisi preko glasila Naše komune, bodisi z dopisom ali ljubeznivim telefonskim klicem, na vsak način ocenjevanja brez vednosti krajanov ne bomo opravili!

Preizkusimo se torej, morda nam bo uspelo našo občino le še bolj polepšati.

ŽIVAHNA SKUPNOST TRNOVSKEGA TURISTIČNEGA DRUŠTVA

Urejeno okolje – predpogoj dela

Člani Turističnega društva Trnovo smo se 26. januarja sestali na letnem občnem zboru, da bi pregledali svoje delo v preteklem letu in si začrtali naloge v tem letu. Programske smernice, ki smo jih sprejeli ob ustanovitvi društva, se uresničujejo v naslednjih aktivnostih: v skrbi za ureditev in varovanje okolja, v udeležbi pri turističnih prireditvah, v programih varovanja kulturne dediščine in ohranjanja zgodovinskih izročil ter v vzgoji podmladka in v organizacijskem utrjevanju društvene dejavnosti.

Od vsega začetka smo se zavedali, da je predpogoj za kakršnokoli turistično dejavnost, ki jo pojmujemo zelo široko in razvijamo v skladu z danostmi našega kraja, urejeno okolje. Da to ne bo lahka stvar, smo se zavedali, da pa bo kljub naporom društva in drugih dejavnikov obrodila sorazmerno tako malo sadov, pa si vendarle nismo predstavljali. V tem pogledu je društvo delovalo v več smereh: v stikih smo bili s TOZD Rast in TOZD Javna higiena Komunalnega podjetja Ljubljana. Na našo pobudo so bili npr. po krajevni skupnosti nameščeni smetnjaki, kar je čistočo pločnikov in cest nekoliko izboljšalo. Toda kako lahko preprečimo vandalizem, ko smetnjake uničijo, jih pomečejo v Gradaščico ali jih preprosto pokradejo! Društvo je v lanskem letu organiziralo več propagandno-informativnih akcij, v katerih smo s posebnimi obvestili, ki so jih člani društva raznašali po domovih, blokih in drugih javnih zgradbah, apelirali na vse upravljalce zgradb, naj skrbijo za svoje okolje. Res je: najdejo se primeri prizadevnega vzdrževanja čistoče okrog nekaterih zgradb, toda splošni vtis ni dober. V društvu sicer nismo vrgli puške v koruzo in bomo tudi v tem letu nadaljevali z našimi začetimi akcijami. Vemo pa, da je stanje možno izboljšati le z dvigom vsesplošne zavesti o pomenu urejenega okolja, s tozadevno vzgojo v šolah, s samoorganiziranjem v hišnih svetih, zlasti v velikih blokih, z dobrim delovanjem javnih komunalnih služb in nenazadnje z inšpekcijskim nadzorom. **Vse to je bilo do sedaj nezadostno.**

Krakovo in Trnovo v likovni upodobitvi

V zvezi z našim programom **ohranjanja zgodovinskih izročil** smo zastavili več dolgoročnih, toda zanimivih projektov. Pri tem izhajamo iz izjemno bogate kulturne zakladnice našega območja. Najdlje smo z deli pri projektu »Krakovo in Trnovo v likovni upodobitvi«. Naš namen je, da bi prišli do kolekcije 40 diapozitivov z motivi Krakovega in Trnovega, jih opremili s spremnimi besedili in tako imeli na voljo za različna predavanja. Pri naši zamisli smo naleteli na izjemno pomoč muzejev in galerij ter posameznikov, tako da imamo sedaj že približno 20 diapozitivov. Naslednje fotografiranje umetnin bomo v Moderni galeriji pripravili konec tega meseca. **V tej zvezi prosimo vse lastnike, ki imajo likovne umetnine na temo Krakovega in Trnovega,** ida nam jih posodijo za fotografiranje. Če bi nam želeli pomagati, sporočite nam, prosim, za naslov društva!

Kulturni prospekt

Že lansko leto smo se lotili priprave kulturnega prospekta z naslovom: »Kulturna pot po Krakovem in Trnovem«. Zaprosili smo Marjana Paternostra, priznanega oblikovalca in fotografa, da nam bo naredil posnetke. Jože Hudeček, nekoč doma s Trnovega, pa nam pripravlja besedilo, ki ga bomo lahko uporabili tudi pri pripravi video kasete, seveda če bomo dobili dovolj sponzorjev za izvedbo zamisli. Organizacija teh predavanj v letošnjih zimskih mesecih in sicer o arhitektu Plečniku, o Prešernu in Juliji ter o življenju na Ljubljanici in ob njej v ciklusu predavanj z naslovom: »Ljudje in dogodki, ki so zaznamovali naš kraj«, so nam vlili poguma, saj smo videli, da je s primerno propagando in predvsem z vsestransko pomočjo trnovske osnovne šole možno zainteresirati dovolj širok krog poslušalcev. S tem ciklusom bomo nadaljevali tudi letošnjo jesen. V načrtu imamo predavanja o Rihardu Jakopiču, o emonskih izkopaninah na Mirju in o filmskem režiserju Francetu Kosmaču. Morda bomo pripravili tudi razgovore pod naslovom: »Živijo med nami«, na katerih bi nam sokrajani iz vrst umetnikov, zdravnikov, pravnikov, arhitektov in drugih pripovedovali izkušnje iz svojega dela.

Ohraniti pričevanja starih Trnovčanov

Še eno zanimivo nalogo imamo v načrtu. V naši krajevni skupnosti so številne ulice poimenovane po osebnostih iz starejše in novejše zgodovine. Dvomimo, da vsi krajani vedo, zakaj so zaslužne za našo zgodovino.

Zato nameravamo pripraviti širše zapise o posameznih osebnostih, kar bi na koncu strnili v brošuro: »Po kom se imenujejo naše ulice in ceste«. Osnovni vir informacij je v knjižnici, ki jo je 1980. leta izdala geodetska uprava mesta Ljubljane, zato bomo z dovoljenjem založnika uporabili informacije iz te knjižnice in jih podatkovno obogatili. Končno imamo v programu dela zapisano, da bomo posneli na magnetofonski trak pričevanja starejših občanov o nekdanjem Krakovem in Trnovem. Naj se ve, kako je bilo nekoč!

Zadnji, toda eden najvažnejših delov našega programa se nanaša na vzgojo podmladka v trnovski osnovni šoli. Vemo namreč, da moramo naše aktivnosti graditi na mladih, zato jih želimo čimveč pridobiti za cilje našega društva. Okrepiti želimo tudi naše društvene vrste. In če smo s predstavitvijo našega dela uspeli zainteresirati bralce »Naše komune«, **vas vabimo, da postanete naš član in to svojo odločitev sporočite na naslov: Turistično društvo Trnovo, Ljubljana, Ziherlova 40.**

BREDA CAJHEN

Fotografske mojstrovine iz studia Egona Kašeta

Eipprova ulica ali nekdanja Cerkvena, če hočete, je zadnje čase postala bogatejša še za eno pomembno pridobitev. V stari mestni zgradbi, nekdanji vojašnici nedaleč od trnovske cerkve, je namreč »zrastel« nov sodoben fotostudio, ki ga je uredil znani fotoreporter Egon Kaše. V malem prostoru, ki mu manjka le nekaj dokončnih del, je umetnik zastavil svoje nekdanje »postransko« delo – slikanje fotografij za razne prospekte, knjige in plakate. Fotografij pač, ki so namenjene predvsem reklami.

»Ta prostor sem začel urejati že pred kakim letom in pol,« pravi Egon Kaše. »Vse skupaj gre namreč bolj počasi, kajti poprej je bilo tu prav vse v zelo slabem stanju: električna napeljava je bila dotrajana, enako tudi tla, omet je odpadel in vrata so bila čisto segnita. Vse je bilo treba obnoviti, narediti znova. Toda lokacija je zelo lepa, zame gotovo najlepša v Ljubljani. Nikjer drugje ne bi bil tako rad kot tu. Še zlasti zdaj, ko se ta konec tudi komunalno ureja. Z ženo nameravava najin studio počasi urediti v pravcato fotogalerijo, s tem, da bi del prostora koristila za zdajšnjo dejavnost, preostali del pa za galerijo. Ker pa izhajam iz fotoreporterskih vrst, bi rad, da bi imel tu tudi »fotografijo meseca«, ki bi jo poleg svojih izvirnih del predstavil obiskovalcem galerije.«

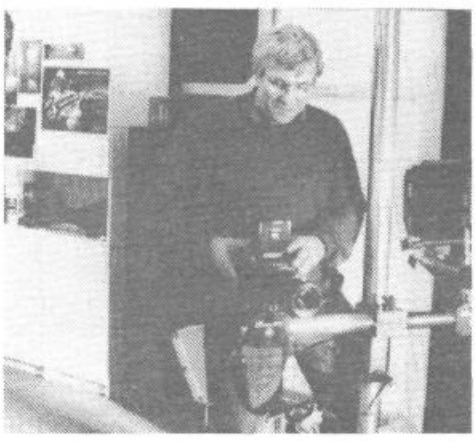

Ta hip je Egon Kaše, ki poklicno suče fotoaparat že okrogle četrt stoletja, od tega kar 22 let pri časopisih, do vratu zaposlen s knjižno fotografijo. Pred kratkim je končal slikovno gradivo za rusko izdajo Svetinove knjige »Vojna vojne«, zdaj pa ima v pripravi še monografiji slikarjev Maksima Gasparija in Petra Adamiča. Junija pa bo izšla tudi kniga »Francoska obeležja na slovenskih tleh« (posvečena 200-letnici francoske revolucije), ki jo pripravljata Francoski kulturni center in Cankarjeva založba.

Pred tem je Egon kaše izdelal fotografije še za vrsto drugih monografij. Med drugim slikarjev Ismeta Mujezinovića, Jožeta Tisnikarja, Viktorja Magyarja, Janeza Bernika, Maksima Gasparija, Mersada Berkuja in Jožeta Ciuhe. Od knjig naj naštejemo samo (smučarsko) »Bele arene« in »Koroška znamenja.«

Pri delu mu nepogrešljivo stoji ob strani tudi žena **Danica,** ki skrbi predvsem za administrativna dela. »Brez nje ne bi bilo prav nič,« odkrito prizna Egon Kaše.

B. VRHOVEC

Krakovo – ljubljanske Benetke

Na prvi pogled naselje morda še najbolj spominja na nekakšno holandsko predmestje: stare, na gosto natrpane hišice s pokončnimi strehami in ozkimi dvorišči, tesne in kratke uličice, zelenjavni vrtovi nekje ob strani, ki kot nekakšni zeleni priveski razbijajo sivo monotonijo malih zgradbic. Anahronistični vrinek sredi moderne Ljubljane, bi kdo porekel, pa vendar edinstveno zlitje starega in novega sredi mesta – priča neke davne preteklosti, ki bi sicer že zdavnaj skrepenela v prahu pozabe.

O krakovskem naselju med Ljubljanico in Mirjem, ki mu pripisujejo že nad 700 let, in o njegovih znamenitostih so pisali že številni ugledni Ljubljančani. Poleg starega Valvazorja, je o Krakovu pisal tudi dr. Janez Bleiweis, ki mu je v ljubljanskih »Novicah« leta 1851 namenil pravcati slavospev:

»Vrtovi naših Krakovčanov so, kar se tiče mnogovrstne zelenjave, morebiti najbolje obdelani na vsem svetu . . . Kaj more pridno in umno obdelovanje, se tukaj očitno vidi. Kar se le more iz zemlje pridobiti, se tukaj iz nje pridobi, in ljubljansko mesto in še druge kraje oskrbujejo pridne Krakovčanke skozi vse leto.«

Krakovski in trnovski zelenjavarji so bili pravi mojstri. Rodbina Jakopičev je denimo pošiljala »kislad« celo v Aleksandrijo in na Ognjeno zemljo (v Punta Arenas), repo pa na Ogrsko in v »južne kraje«. Najboljši naj bi bili vrtovi »za hišami na severni strani Krakovske ulice, tja proti grabenski šoli,« kakor piše krakovski in trnovski kronist Ivan Vrhovnik. Tu naj bi že cela stoletja pridelovali vso mogočo zelenjavo – od »motovilca in berivke do trdoglave krhljike (ajsarice), pa ohrovta, zelja, raznega sočivja, čebule, česna, zélene, peteršilja, redkvice, korenja, pese, drobnjaka, pehtrana in drugega . . .«

Nič manjši ugled niso uživali tudi krakovski ribiči. Ti so imeli svojega »fižmaštra« (ribiškega mojstra), ki jim je odrejal, v katerih potokih smejo loviti, zato so jim dejali tudi »potokarji«, ribičem ki so lovili v sami Ljubljanici, pa »lovničarji«. Kot piše Ivan Vrhovnik, so ribiči pri svojem delu uporabljali v glavnem »škatle« – čolniče, ki navadno niso presegli dolžine štirih ali petih metrov. »Z njimi so švigali po Ljubljanici, nastavljali mreže, zaganjali vanje ribe, jih vlekli na suho in devali v ‚poltarje' (ribarnice). Jako živahno je bilo ob četrtkih zvečer, ko so se vračali s plenom in so jih čakale na obrežju žene. Marsikatera je dobila tedaj z veslom po zadnji plati. Ribiči so si potem privoščili kaj dobrega za želodec in zalili z obilno pijačo. Petek pa je bil njihov svetek . . .«

Toda kakor so že bili stari Krakovčani prešerni in veseljaški v ribiški in drugih bratovščinah, pa so znali biti tudi neizprosni do svojih zlikovcev. Komenda se je obvezala, da bo vsakega nepridiprava tretji dan potem, ko ga bo prijela, pred svojo hišo izročila mestnemu sodišču. Tisti, ki ne pridejo pred sodišče, pa so obsojeni na »prangar« – sramotni oder. Tako je kraj nekdanje Tinatove hiše v Krakovski ulici vzniknil 60 ocentimetrov visoki kamen, pokrit s kvadratno ploščo, na katerem so morali vkenjeni stati »manj grešni« zlikovci. Grešniki so bili na ta način izpostavljeni zaničljivim pogledom mimoidočih. Krakovske »čarovnice«, ženske, ki so jim očitali »copranje«, pa so morale na tem kamnu stati kar tri dni . . .

Kdaj so to žalostno inkvizicijsko dediščino dokončno ukinili, ni povsem znano. Kakor ni čisto zanesljivo tudi, kdaj so morali podložni Krakovčani zadnjič priskrbeti ribe za »postne dni« za svojo gosposko. O tem bi lahko pričale le stare krakovske hišice in tamkajšnji še vedno zeleni in bogati vrtovi. Toda ti molčijo . . .

BRANKO VRHOVEC

Krakovska ulica